

Michał Kmiecik

e-mail: 186156@student.ue.wroc.pl

Weronika Jastrząb

e-mail: 185426@student.ue.wroc.pl

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wpływ COVID-19 na branżę gastronomiczną w Polsce na przykładzie województwa dolnośląskiego w latach 2019-2021

DOI: 10.15611/2023.69.5.10

JEL Classification: J49

Streszczenie: Pandemia COVID-19 w latach 2020-2021 była szokiem dla gospodarki zarówno polskiej, jak i – w szerszym kontekście – światowej. Sytuacja kryzysowa nie ominęła również rynku pracy. Dużo branż, m.in. ze względu na zerwane łańcuchy dostaw, borykało się z problemami finansowymi, takimi jak np. brak płynności finansowej czy trudności z terminowym wypłacaniem wynagrodzeń. Z tego powodu wielu przedsiębiorców decydowało się na redukcję kosztów przez zwolnienia pracowników. Mimo to część firm zmuszona była zawiesić lub zamknąć działalność. Sporo przedsiębiorstw przeszło tymczasowo w tryb pracy zdalnej. Celem artykułu jest przedstawienie i ocena sytuacji w branży gastronomicznej w Polsce w okresie tuż przed pandemią i w czasie jej trwania. Za okres badawczy przyjęto lata 2019-2021. Wykorzystane metody badawcze to analiza porównawcza i analiza wtórna wybranych danych statystycznych z Głównego Urzędu Statystycznego.

Słowa kluczowe: rynek pracy, COVID-19, gastronomia, wynagrodzenia

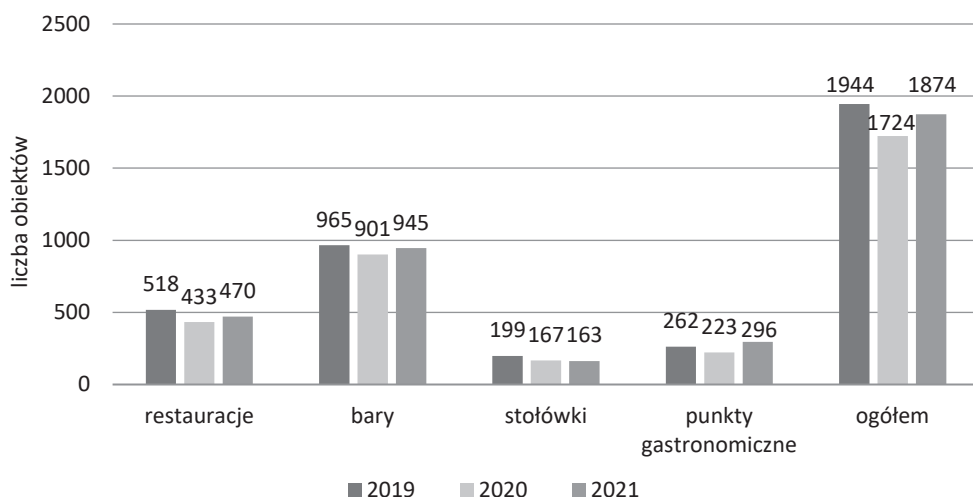
1. Wstęp

Pandemia to epidemia o szczególnie dużych rozmiarach, występująca na dużym obszarze, obejmująca zasięgiem wiele państw lub nawet całe kontynenty. Pandemia COVID-19, choroby wywołanej wirusem SARS-CoV-2, wybuchła w miejscowości Wuhan w Chinach 17 listopada 2019 roku, natomiast 11 marca 2020 roku została uznana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) za światową pandemię. Szybki rozwój wirusa i jego rozprzestrzenianie się w tempie wykładniczym były szokiem dla polskiej gospodarki, a w szerszym kontekście – dla gospodarki globalnej. Rządy na całym świecie podjęły działania mające na celu walkę i minimalizację skutków rozprzestrzeniania się wirusa. Polski rząd wprowadził szereg zmian wskutek wejścia w życie tzw. ustaw covidowych. Ze względów bezpieczeństwa zamknięto szkoły, przedszkola, wszelkie placówki administracji publicznej oraz inne miejsca pracy, w których wymagany był bezpośredni kontakt z drugim człowiekiem. Dlatego też większość instytucji i podmiotów gospodarczych – tam, gdzie było to możliwe – zaczęła wprowadzać pracę zdalną. Ograniczono działalność niektórych sektorów gospodarki, takich jak np.: zakłady kosmetyczne, si-

townie, kluby fitness, usługi turystyczne, hotelarstwo, co pogorszyło sytuację finansową przedsiębiorstw i tak już zmagających się z innymi problemami, np. zerwaniem łańcuchów dostaw. Wielu pracodawców zdecydowało się na redukcję zatrudnienia, a spora część prowadzonych działalności gospodarczych musiała zostać tymczasowo zawieszona lub wręcz zamknięta. Jedną z branż, które ucierpiały najbardziej, była gastronomia. Z dnia na dzień przestała być możliwa stacjonarna obsługa klientów, co mocno ograniczyło przychody ze sprzedaży w początkowej fazie epidemii. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie i ocena sytuacji w branży gastronomicznej w województwie dolnośląskim w latach 2019-2021, czyli tuż przed wybuchem pandemii i w jej trakcie.

2. Liczba placówek gastronomicznych w województwie dolnośląskim w latach 2019-2021

Liczba placówek gastronomicznych w Polsce w latach 2019-2021 pozwala ustalić liczbę miejsc pracy w analizowanym sektorze gospodarki narodowej oraz przedstawić jej dynamikę. Na wykresie na rys. 1 przedstawiona została struktura przekrojowa obiektów dających miejsca pracy w branży gastronomicznej.

Rys. 1. Liczba placówek gastronomicznych w województwie dolnośląskim w latach 2019-2021

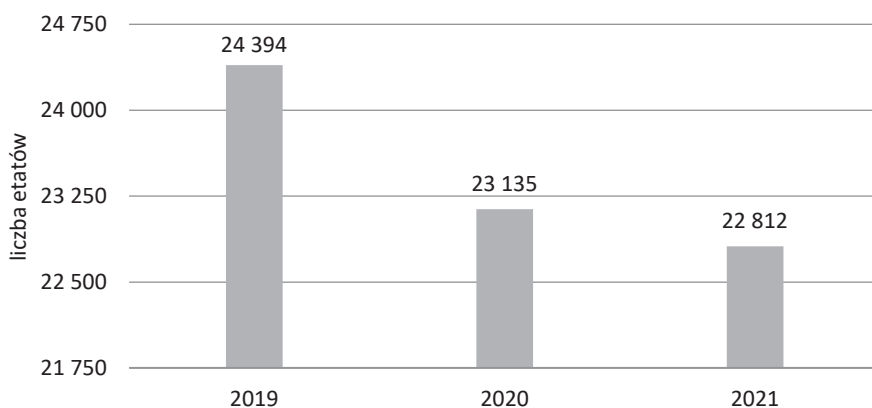
Źródło: opracowanie własne na podstawie (Główny Urząd Statystyczny [GUS], 2019-2021a).

Z danych przedstawionych na rys. 1 wynika, że w 2020 roku liczba placówek gastronomicznych w województwie dolnośląskim wynosiła 1724, co stanowi spadek o 220 obiektów (11,4%) w stosunku do 2019 roku, w którym liczba ta wynosiła 1944. W 2021 roku zanotowano wzrost o 150 obiektów (8,7%) w stosunku do

roku poprzedniego. Zauważyć można również zmniejszenie liczby restauracji przy jednoczesnym wzroście punktów gastronomicznych, co może sugerować, że część przedsiębiorców zdecydowała się na zamknięcie lokalów i prowadzenie działalności na mniejszą skalę. Przyczynić się do tego mogły obostrzenia wprowadzone w związku z wejściem w życie ustaw mających na celu przeciwdziałanie pandemii w 2020 roku.

3. Liczba pracujących w działalności związanej z zakwaterowaniem i działalnością gastronomiczną w województwie dolnośląskim w latach 2019-2021

Liczba pracujących w branży gastronomicznej pozwala ustalić poziom zatrudnienia w analizowanej gałęzi gospodarki narodowej oraz zauważyć jego dynamikę.

Rys. 2. Przeciętne zatrudnienie w działalności związanej z zakwaterowaniem i działalnością gastronomiczną w województwie dolnośląskim w latach 2019-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie (GUS, 2019-2021c).

Z danych przedstawionych na rys. wynika, że w 2020 roku liczba pracujących w działalności związanej z zakwaterowaniem i działalnością gastronomiczną w województwie dolnośląskim wynosiła 23 135, co stanowi zmniejszenie o 1259 etatów (5,17%) w stosunku do 2019 roku, w którym były 24 394 etaty. W 2021 roku zanotowano spadek o kolejne 323 etaty (1,4%) w stosunku do roku poprzedniego. Na rysunku zauważyć można zatem wyraźną tendencję spadkową. Mogła być ona spowodowana redukcją etatów przez pracodawców w celu minimalizacji kosztów działalności i tym samym utrzymania się na konkurencyjnym rynku.

4. Przychody z działalności gastronomicznej w województwie dolnośląskim w latach 2019-2021

Poziom przychodów z działalności związanej z zakwaterowaniem i działalnością gastronomiczną jest jednym ze wskaźników pozwalających ocenić ogólną kondycję finansową podmiotów gospodarczych w analizowanej gałęzi gospodarki narodowej oraz określić jej dynamikę.

Tabela 1. Przychody z działalności gastronomicznej w województwie dolnośląskim w latach 2019-2021 (w tys. zł)

Przychody	2019	2020	2021
ze sprzedaży towarów handlowych (bez napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych)	151 558,7	116 387,5	76 504,6
z produkcji gastronomicznej	4 436 931,2	3 279 678,1	4 471 655,3
ze sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych	182 062,5	88 900,1	127 739,4
z pozostałej działalności	17 410,1	3 908,7	7 728,2
ogółem	4 787 962,5	3 488 874,4	4 683 627,5

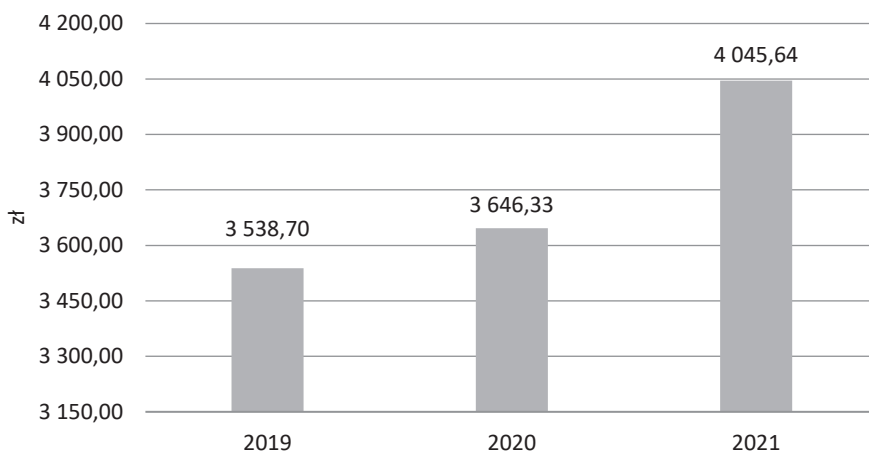
Źródło: opracowanie własne na podstawie (GUS, 2019-2021d).

Z danych przedstawionych w tab. 1 wynika, że w 2020 roku przychody z działalności gastronomicznej w województwie dolnośląskim wynosiły ogółem 3 488 874,4 zł, co stanowi spadek o 1 299 088,1 zł (27,2%) w stosunku do 2019 roku, w którym wynosiły 4 787 962,5 zł. W roku 2021 zanotowano natomiast wzrost o 1 194 753,1 zł (34,2%) w stosunku do roku poprzedniego. Zauważyć można zatem ponowny gwałtowny wzrost przychodów w branży, mimo trwania pandemii. Jego przyczyną mogły być między innymi wprowadzone tarcze osłonowe dla przedsiębiorców z tej gałęzi gospodarki w związku z wejściem w życie w latach 2020-2021 ustaw mających na celu przeciwdziałanie pandemii i minimalizację jej negatywnych konsekwencji gospodarczych.

5. Wynagrodzenia brutto w działalności związanej z zakwaterowaniem i działalnością gastronomiczną w województwie dolnośląskim w latach 2019-2021

Poziom wynagrodzeń brutto w działalności związanej z zakwaterowaniem i działalnością gastronomiczną pozwala ocenić ogólną kondycję finansową podmiotów gospodarczych w analizowanej gałęzi gospodarki narodowej oraz wyznaczyć ich dynamikę.

Z danych przedstawionych na rys. 3 wynika, że w 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie w działalności związanej z zakwaterowaniem i działalnością gastronomiczną w województwie dolnośląskim wynosiło 3 646,33 zł brutto, co

Rys. 3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w działalności związanej z zakwaterowaniem i działalnością gastronomiczną w województwie dolnośląskim w latach 2019-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie (GUS, 2019-2021b).

stanowi wzrost o 107,63 zł brutto (3,04%) w stosunku do 2019 roku, kiedy średnia miesięczna płaca wynosiła 3 538,70 zł brutto. W 2021 roku zanotowano wzrost o kolejne 399,31 zł brutto (10,95%) w stosunku do roku poprzedniego. Zauważyć można zatem wzrost wynagrodzeń w branży mimo trwania pandemii. Co prawda tendencja wzrostowa wyhamowała w 2020 roku, została jednak zachowana na stabilnym, relatywnie wysokim poziomie. Należy pozytywnie ocenić to zjawisko. Taki efekt mogły dać wprowadzone tarcze osłonowe dla przedsiębiorców, mające na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom gospodarczym wynikającym z pandemii, m.in. ochronę miejsc pracy.

6. Reakcja przedsiębiorców na zmianę sytuacji na rynku

W związku z niespodziewanym wybuchem pandemii COVID-19 rząd zdecydował się podjąć daleko idące kroki ograniczające możliwości wielu przedsiębiorców. W przypadku gastronomii głównym problemem było wprowadzenie kwarantanny domowej, co znacznie ograniczyło dostęp do potencjalnego klienta.

Przedsiębiorcy musieli się odnaleźć w nowej sytuacji. Przed kadrą zarządzającą stanęło wyzwanie, jak dotrzeć do konsumenta, gdy wielu ludzi pozostaje w domach w związku z kwarantanną nakładaną na obywateli przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Zarządzający wykazali się kreatywnością, stawiając m.in. na: zwiększenie lub rozpoczęcie sprzedaży *online*, pracę zdalną lub też – co okazało się kluczowe dla przetrwania wielu działalności gospodarczych z branży usług gastronomicznych – uruchomienie lub całkowite przejście na dostarczanie zamówień na

wynos, pod drzwi klienta. Dało to możliwość ciągłej, nieprzerwanej pracy firmom, dzięki czemu miały stałe przychody przy jednoczesnym spadku kosztów związanych z brakiem konieczności utrzymania sali dla gości (np. koszty stałe – opłata za prąd). W efekcie przedsiębiorstwa mogły osiągnąć zysk pozwalający przetrwać na rynku czas kryzysu.

7. Zakończenie

Pandemia choroby zakaźnej COVID-19 mocno wpłynęła na społeczeństwo, a co za tym idzie – również na rynek pracy. Wprowadzone restrykcje wymusiły na przedsiębiorcach dostosowanie się do sytuacji, aby firmy mogły funkcjonować na rynku. Wielu z nich stosowało radykalne kroki, redukując poziom zatrudnienia, ograniczając lub wstrzymując produkcję, ograniczając zamówienia towarów lub/i materiałów bądź wręcz tymczasowo zawieszając działalność. Inni zaś wykazali się kreatywnością i zdecydowali się na zwiększenie lub rozpoczęcie sprzedaży *online*, uruchomienie instrumentów wsparcia płynności finansowej dostępnych komercyjnie lub nawet na całkowitą zmianę działalności, np. uruchomienie zupełnie nowej – innej od dotychczasowej – produkcji.

Przykładem szczególnym jest rozpowszechnienie się pracy zdalnej. Wielu przedsiębiorców – w większości ludzi starszego pokolenia – do czasu wybuchu pandemii bała się tej formy pracy. Jak pokazał czas kryzysu, świetnie się ona sprawdza, tym bardziej, gdy obecność pracownika w siedzibie firmy nie jest wymagana do tego, by mógł on wykonać powierzone mu zadania. Zatrudniony może dzięki tej formie świadczenia pracy przebywać w dowolnym miejscu, co nie zaburza efektywnej działalności firmy.

W analizowanej gałęzi gospodarki – gastronomii – zmniejszyła się liczba prowadzonych działalności gospodarczych. Szybko jednak zaczęła ponownie rosnąć – prawdopodobnie dlatego, że wielu dotychczasowych właścicieli restauracji zaczęło prowadzić działalność na mniejszą skalę, otwierając mniejsze punkty gastronomiczne. Liczba pracowników zatrudnionych w branży nieznacznie spadła, za to przychody, po początkowym mocnym spadku, zaczęły wracać do poziomu sprzed epidemii. Cieszy również fakt, że utrzymany został wzrostowy trend wynagrodzeń. Sygnalizuje to bowiem, że mimo trudnej sytuacji epidemiologicznej przedsiębiorcy z tego sektora nie ucierpieli tak bardzo, jak można byłoby się spodziewać.

Najtrudniejszy był rok 2020, kiedy trzeba było dostosować się do nowej rzeczywistości. Już w 2021 roku sytuacja zaczęła się stabilizować i stopniowo powracać do normy, co pokazuje, jak ważne w dzisiejszych czasach są szybka reakcja i umiejętność adaptacji do zastanych realiów – zarówno w życiu prywatnym, jak i zawodowym.

Literatura

- Główny Urząd Statystyczny [GUS]. (2019-2021a). *Liczba placówek gastronomicznych województwie dolnośląskim*. Główny Urząd Statystyczny.
- Główny Urząd Statystyczny [GUS]. (2019-2021b). *Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie dolnośląskim wg sekcji PKD*. Główny Urząd Statystyczny.
- Główny Urząd Statystyczny [GUS]. (2019-2021c). *Przeciętne zatrudnienie w województwie dolnośląskim wg sekcji PKD*. Główny Urząd Statystyczny.
- Główny Urząd Statystyczny [GUS]. (2019-2021d). *Przychody z działalności gastronomicznej w województwie dolnośląskim*. Główny Urząd Statystyczny.

Impact of COVID-19 on the Gastronomy in Poland on the Example of the Lower Silesian Voivodeship in 2019-2021

Abstract: The pandemic in 2020-2021 was a shock to the Polish economy and, in a broader context, the global economy. The crisis situation also affected the labor market. Many industries due to broken supply chains struggled with financial problems such as, for example: financial liquidity or difficulties with timely payment of salaries. For this reason, many entrepreneurs decided to reduce costs by laying off employees. Nevertheless, some of them were forced to suspend or close down their activities. Many enterprises have temporarily switched to remote working mode. The purpose of this chapter of the monograph is to present and assess the situation in the gastronomy in Poland in the period just before and during the COVID-19 pandemic. The years 2019-2021 were assumed as the research period. The research methods used were comparative analysis and secondary analysis of selected statistical data from the Polish Central Statistical Office.

Keywords: labor market, covid-19, gastronomy, salaries